

katere člani so bili precej pasivni in nezainteresirani za razprave.

Raziskovanje problemov s seznama IYPT je zanimiva možnost za aktivnosti dijakov v sklopu fizikalnih krožkov in projektnega dela, lahko pa je tudi osnova za raziskovalne naloge. Za eksperimentiranje po navadi ni treba imeti specialne merilne opreme, seveda pa lahko dijaki zaprosijo za pomoč na bližnjem inštitutu. Poleg raziskovanja in sodelovanja pri timskem delu je pomemben element priprave na tekmovanje izpopolnjevanje v angleščini. Vsi boji na tekmovanjih IYPT namreč potekajo v angleškem jeziku in dijaki se morajo naučiti ustreznih jezikovnih spretnosti za javno predstavitev svoje rešitve problema in tudi za komuniciranje v razpravi, ki sledi zatem.

Željo po sodelovanju na tekmovanjih IYPT je že izrazilo nekaj slovenskih srednjih šol. Vsi, ki bi se kakorkoli radi pridružili, se javite tajniku komisije DMFA za popularizacijo fizike v srednji šoli prof. Cirilu Dominku (Ciril@gimb.org) ali pa avtorici tega prispevka (Irena.Drevensek@ijs.si). Tekmovanje IYPT 2009 bo v Tianjinu na Kitajskem, kar pomeni, da bo glavni organizacijski problem, ki ga bo treba rešiti ob morebitni udeležbi slovenske ekipe, poravnava potnih stroškov. O postopku izbire in priprave ustrezne nacionalne ekipe na društvu še razpravljamo, vsekakor pa bo odvisen od zbranih finančnih sredstev ter od števila zainteresiranih šol.

Dodatne informacije o IYPT so na voljo na spletni strani tekmovanja <http://www.iypt.org/>, kjer so tudi že objavljena besedila problemov za tekmovanje v letu 2009. Želim vam veliko raziskovalne vneme ob njihovem proučevanju.

Irena Drevenšek Olenik

NOVE KNJIGE

JUBILEJNI ZBORNIK: IVAN VIDAČ – 90 LET, Matjaž Omladič (glavni urednik), DMFA–založništvo, Ljubljana 2008, 208 strani.

Ta lepo opremljena knjiga je izšla januarja 2008 ob devetdesetletnici akademika profesorja doktorja Ivana Vidava. Uvodnik je napisal Matjaž Omladič, ki je koncizno predstavil slavljenčevo odločilno vlogo v razcvetu slovenske matematike. Zanimiva je matematična genealogija profesorja Vidava, se pravi povezave med mentorji in doktorandi. Te se začnejo (omenili bomo le najbolj slavne predhodnike) pri Bernardu Bolzanu v Pragi, gredo čez Josefa Petzvala (slovaškega matematika in profesorja na Dunajski univerzi, ki ima eno najodličnejših mest v zgodovini fotografske in astronomske optike) do

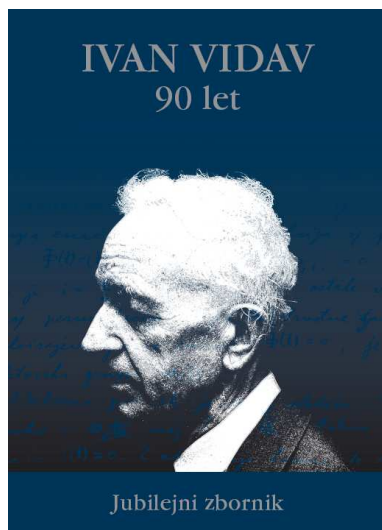
Josipa Plemlja, pri katerem je Vidav doktoriral leta 1941. Nato se drevo močno razveji, saj je profesor Vidav imel 16 doktorandov. (Med nasledniki pa kot večkratni mentor izstopa Matjaž Omladič.)

Trije doktorandi so žal že preminuli. Rajko Jamnik se je ponesrečil v gorah leta 1983, France Križanič je umrl leta 2002, Niko Prijatelj pa leta 2003. Vsi preostali so za zbornik napisali spomine na sodelovanje z Vidavom. Nekaj teh prispevkov je bilo objavljeno v prvi letošnji številki Obzornika za matematiko in fiziko. Avtorji spominov so bili večkrat presenetljivo odkritosrčni, tako da je ta del knjige zanimivo branje tudi za tiste, ki bi radi spoznali druge slovenske matematike. Daljši prispevek ima Ciril Velkovrh, ki je dolga leta vodil Matematično knjižnico, obenem pa kot alfa in omega Komisije za tisk pri DMFA skrbel za izdajanje matematične literature in tudi druge organizacijske zadeve na Oddelku za matematiko. Spomine na Vidava iz oči študentke (prvič objavljene že leta 1986) je živahno napisala Marta Majcenovič Zabret.

Življenje in delo profesorja Vidava je na devetih straneh lepo opisal Milan Hladnik. Profesor Vidav je bil od leta 1954 do nekako leta 1978 vodilna oseba in nesporna avtoriteta na Oddelku za matematiko, ki je bil vključen v fakultete z imeni od Prirodoslovno-matematično-filozofske do Fakultete za naravoslovje in tehnologijo. Bil je predstojnik, dekan, vodilni raziskovalec ... Njegov vpliv na slovensko matematiko je bil v tem času izreden. Potem je iniciativo počasi prepuščal mlajšim kolegom, vendar je še leta 1985 skupaj z Nikom Prijateljem ustanovil izobraževalno smer podiplomskega študija matematike. V letu 1958 je postal dopisni, štiri leta kasneje pa redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Podrobneje je o slavljenčevem znanstvenem delu za njegovo šestdesetletnico v OMF pisal France Križanič. Ta prispevek je, z nekaterimi dopolnitvami, znova objavljen v tem Zborniku. Prav tako je ponatisnjen privlačno napisan članek Boruta Zalarja o zgodovini Vidavovega izreka o karakterizaciji C^* -algeber. Anton Suhadolc je predstavil Vidavove članke, ki so povezani z matematično fiziko, se pravi področje, na katerem je delal tudi profesor Suhadolc sam in pri tem sodeloval z Vidavom, tako kot Ivan Kuščer.

Vsebina Vidavovih knjig (17 naslovov) je prav tako povzeta po recenzijah v Obzorniku, manjkajoče pa je dopolnil Milan Hladnik. Verjetno vsi poznamo *Višjo matematiko I*. Profesor Vidav se je odpovedal honorarju za



to mnogokrat ponatisnjeno knjigo in tako pomagal drugim piscem, ki niso mogli računati na takšno število bralcev. Klasika sta v zbirki Sigma izdani knjigi *Rešeni in nerešeni problemi matematike* in *Števila in matematične teorije*, ki ju lahko kupimo tudi danes. Zadnja knjiga v Sigmii je *Teorija števil in elementarna geometrija, izbor člankov (1996)*. Kot učbenik je še zmeraj zelo dobrodošla *Algebra*, napisana jasno in pregledno kot vsa Vidavova dela.

Predavanja, ki jih je imel profesor Vidav, je naštel Milan Hladnik. Pred kratkim mi je Bojan Magajna povedal, da se je ob selitvi v novo stavbo odpovedal večini svojih zapiskov iz študentskih let, obdržal pa je zvezke z Vidavovimi predavanji iz Teorije analitičnih funkcij, ker so mu še zdaj zelo všeč. Tudi sam sem zapiske Vidavovih predavanj uporabil pri pripravi svojih. Profesor Hladnik je ob delu za zbornik zbral še mnogo več podatkov o zgodovini matematike na Univerzi v Ljubljani. K temu smo morali zaradi njegove vztrajnosti prispevati tudi tisti, ki sicer nismo najbolj navdušeni za brskanje po starih dokumentih. Prav bi bilo, da iz tega nastane nekaj člankov v Obzorniku ali posebna publikacija.

Janko Bračič je zgledno predstavil najvažnejše med več kot sedemdeset Vidavovimi prispevki v OMF od leta 1951 do leta 2006. Večinoma obravnavajo teorijo števil. Nekateri pa so bralce seznanjali z matematično snovjo, ki ni bila na seznamu takratnih predavanj. Uvod v Bračičev prispevek je bil ponatisnjen v prvi letošnji številki Obzornika.

Marija Vencelj, dolgoletna urednica Preseka, je opisala dobrih dvajset Vidavovih člankov v tej reviji za širšo publiko. Teme so večinoma iz geometrije in teorije števil. Med Presekovimi avtorji je sicer več matematikov raziskovalcev. Vendar pa med njimi profesor Vidav izstopa po stalnosti svojih prispevkov.

Darjo Felda in Milan Hladnik sta predstavila slavljenčevo delo v Društvu matematikov, fizikov in astronomov Slovenije, kjer je bil v letih 1952–54 predsednik, od leta 1966 do leta 1992 pa urednik zbirke Knjižnica Sigma. Za društvo je pripravil precej seminarjev, predavanj in pomagal pri tekmovanjih. Tudi ta del zbornika je bil ponatisnjen v prvi letošnji številki OMF.

Knjiga je bogato opremljena s fotografskim gradivom, mnogimi skupinskimi slikami, opremljenimi z datumi in imeni oseb, tako da je tudi v tem pogledu dragocen dokument. Uredniki Mirko Dobovišek, Milan Hladnik, Edvard Kramar (odgovorni urednik), Matjaž Omladič (glavni urednik), Marko Petkovšek in Sašo Strle so zgledno opravili svoje delo. Pri tem so jim pomagali Agata Tiegl, Marija Vencelj, Nada in Marko Razpet (ki je izdelal genealoško drevo) ter Darjo Felda. Naj se tudi jaz zahvalim vsem za njihov trud, za katerega, kolikor vem, niso dobili honorarja.

Knjigo lahko naročite pri DMFA–založništvo po članski ceni 11,99 EUR.

Peter Legiša